

Uppföljning av ostronört 2021

Västra Götalands län

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Titel: Uppföljning av ostronört 2021

Utgivare: Länsstyrelsen Västra Götaland

Foto framsida: Välmående planta av ostronört vid Kockholmen 2021-07-06. Olle Molander

Rapport: 2021:04

ISSN: 1403-168X

Mer information hittar du på: lansstyrelsen.se/vastragotaland/

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	5
Inledning	6
Metod	7
Resultat	8
Lokalbeskrivningar	8
Sammanfattning av resultat	22
Utvecklingen mellan 2009 och 2021.....	22
Tillstånd/Statusbedömning	22
Diskussion	23
Hot och orsaker till minskning och försvinnande	23
Bete, skydd och konkurrerande växtlighet	23
Påverkan från friluftsliv och turism	24
Slumpfaktorer	24
Gåsbete	24
Slutord	26
Kommentarer till metodiken	27
Fasta objekten	27
Positionering av plantorna.....	27
Referenser	28
Bilaga 1. Fältblankett för uppföljning	29

Förord

Naturvårdsverket tar tillsammans med länsstyrelserna fram åtgärdsprogram för några av våra mest hotade arter i Sverige.

Ostronört är en havsstrandväxt som hör hemma på steniga, blockiga stränder på Bohuskusten. Arten klassas som akut hotad (CR) i rödlistan och har därför fått ett åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet syftar till att arten ska få en förbättrad populationsstatus. Vi har dålig kunskap om de faktorer som påverkar ostronörts möjligheter till överlevnad och spridning. En av åtgärderna i åtgärdsprogrammet är därför uppföljning av arten.

OM's Naturtjänst har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört en uppföljning av samtliga lokaler för ostronört i Västra Götalands län. I dagsläget är Västra Götalands län det enda län där ostronört förekommer. Uppföljningen är gjord enligt en standardiserad manual, se Länsstyrelsens rapport 2012:45. Resultatet har jämförts med tidigare uppföljning från 2009, 2013 och 2017 som genomförts enligt samma manual.

Författarna ansvarar för rapportens innehåll och tackas för sin insats.

Peter Post

Koordinator för åtgärdsprogram för hotade arter Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Sammanfattning

Ostronört *Mertensia maritima* är en arktisk strandväxt som har sydliga utpostlokaler på grusiga till steniga och blockrika havsstränder utefter den svenska västkusten. Det svenska beståndet har under de senaste decennierna minskat kraftigt och arten är i Sverige rödlistad i kategori CR, akut hotad. Naturvårdsverket tog 2009 fram ett åtgärdsprogram som syftar till att samordna de insatser som behövs för att ostronört ska kunna överleva i Sverige. Åtgärdsprogrammets långsiktiga mål är att ostronört ska finnas på minst 20 lokaler och att det ska finnas minst 10 individer på varje lokal. Denna inventering är ett led i arbetet med åtgärdsprogrammet och under 2021 har de 18 lokaler där ostronört noterats sedan 2009 återbesökts.

Resultaten från 2021 års inventering visar att ostronörten fortsätter att minska. Endast på sju av lokalerna påträffades ostronört och sammanlagt räknades 40 plantor in, varav 17 blommande. Endast en av de sjutton lokalerna som inventerades har en mycket god status med fler än 21 plantor. En lokal har 10 och övriga 1–2 plantor. Den negativa utvecklingen visar att det är mycket långt till åtgärdsprogrammets mål.

Totalt har den undersökta ostronörtspopulationen mellan 2017 och 2021 minskat med 37 individer, vilket innebär en minskning med 48 %. Sedan uppföljningarna startade 2009 har populationen minskat med 174 individer, vilket innebär en minskning med 77 %. Faktorer relaterade till klimatförändringen antas vara den största orsaken till minskningen.

Två lokaler är numera inhägnade för att hindra tillträde för betesdjur. På dessa lokaler har också utplantering skett för att förstärka beståndet av ostronört. På en kvarvarande lokal skyddas plantorna från bete av nätburar, vilket tycks ha god effekt. På ytterligare en lokal har betande får haft tillträde till ostronörtslokalen, och här konstaterades betesskador på en del plantor. Då detta är den individrikaste lokalen är det av största vikt att plantorna här blir skyddade genom inhägnad eller nätburar.

Burarna hindrar bete, men kan resultera i kraftig igenväxning med bland annat strandvial. Man kan därför inte helt utesluta att burarna är en bidragande orsak till utdöendet på en lokal där ostronörten försvunnit mellan 2017 och 2021. Om man skall ha burar så bör dessa regelbundet rensas på konkurrerande vegetation, så att inte denna kväver eventuella ostronörtsplantor. Ytterligare en åtgärd är att röja bort kringväxande vegetation av igenväxningskaraktär.

Inledning

För att nå de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen, och bevara särskilt hotade arter i landet, har Naturvårdsverket utarbetat särskilda åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammen syftar till att samordna de insatser som behövs för att dessa arter ska kunna överleva i Sverige. Ett av åtgärdsprogrammen, framtaget 2009, behandlar den svenska förekomsten av ostronört.

Åtgärdsprogrammets långsiktiga mål är att ostronört ska finnas på minst 20 lokaler och att det ska finnas minst 10 individer på varje lokal. Åtgärdsprogrammet föreslår bland annat att undersökningar av arten och övervakning av lokalerna ska ske. Länsstyrelsen i Västra Götaland koordinerar arbetet med åtgärdsprogrammet och denna uppföljning är en del i det arbetet.

Ostronört växer kring högvattenlinjen på öppna grus-, sten- och blockstränder utmed Bohuskusten. Arten har annars en starkt nordlig, arktisk utbredning och förekomsterna utmed den svenska västkusten är att betrakta som sydliga utpostlokaler. Växtplatserna är i regel starkt exponerade och utsatta för saltstänk och kraftiga vindar. Ostronörten är också anpassad till ett kallt klimat då fröna kräver en kall period för att kunna gro. Långa köldperioder ökar också fröernas grobarhet (Lindholm m fl. 2009).

Ostronört har i Sverige påträffats på fem lokaler i norra Halland, tre i Göteborgsområdet (i Västergötland) samt drygt ett hundratal utmed Bohuslänns kust. Arten har dock gått tillbaka kraftigt under de senaste tjugo åren och försvunnit från många tidigare rikliga förekomster (Artfakta - Artdatabanken). I Halland har inga fynd rapporterats sedan 2007 (www.artportalen.se) och i Bohuslän återstår enligt den här inventeringen endast sju lokaler. Av dessa ligger fem i Tanums kommun. En liknande minskning har skett i Danmark, på brittiska öarna och i södra delarna av Norge. Arten är dock fortfarande allmänt förekommande på Island, Färöarna och i de kalla havsområdena i Norge, Ryssland och Nordamerika (Artfakta - Artdatabanken).

Orsakerna till ostronörtens tillbakagång är fortfarande oklara men följande faktorer har redovisats som möjliga orsaker och/eller framtida hot: klimatförändringar, eutrofiering, exploatering, bete, friluftsliv, insamling och enskilda slumpfaktorer (Lindholm m fl., 2009).

Denna rapport redovisar uppföljning av 18 lokaler där ostronört återfunnits någon gång mellan 2009 och 2017. Av dessa har en lokal (Kockholmen, V Yttre Edet) ej inventerats vid tidigare uppföljningar. Rapporten innehåller också en kort presentationen av resultatet, en diskussion om orsakerna till artens kraftiga tillbakagång samt kommentarer om inventeringsmetodiken.

Metod

Alla 17 lokaler som inventerades 2017 besöktes 2021. Dessutom inventerades ytterligare en lokal, Kockholmen, V Yttre Edet, där ostronört noterats 2014–2016.

Alla lokaler besöktes mellan den 6 och 27 juli. En fältblankett avsedd för inventering (se bilaga 1) fylldes i för varje lokal. Inventeringsmanual för ostronört (Lindholm, 2012) användes.

Antalet plantor noterades på varje lokal, och för varje planta noterades antal stänglar över tio cm samt om plantan blommade. Med stänglar avses stjälkar som utgår från plantans mitt. Dessutom noterades uppgifter om växtplatsen, som kornstorlek, driftmaterial, vegetation, bete och exponering.

Lokaler med ostronört fotograferades. På fotografierna framgår förutom plantornas placering också de fasta objekt utifrån vilka plantorna har positionerats. I det fall där det har varit möjligt har samma fasta objekt som vid tidigare uppföljningar använts. När detta inte varit möjligt har nya fasta objekt mätts in.

Antal blommande, ej blommande och groddplantor på varje lokal har rapporterats till Artportalen.

På varje lokal har ostronörtens tillstånd/status angivits. För bedömningen har en fyrgradig skala använts där:

0–5 plantor = svag

6–9 plantor = medelgod

10–20 plantor = god

21 eller fler plantor = mycket god

Insamlade data har jämförts med 2017 års data. Även data från tidigare uppföljningar och floraväktaruppgifter har använts för att se trender. Floraväktaruppgifterna kan betraktas som tillförlitliga, då de kommer från mycket erfarna amatörbotanister, som har följt lokalen under många år. För att i vissa fall bedöma när ostronört försvunnit från en lokal har även andra registreringar i Artportalen använts.

Resultat

Lokalbeskrivningar

Lokalnamn: Kornö kalv

Lokal-ID: 14-84-02

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6471438–1240793

Kommun: Lysekil

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara utdöd på lokalen, då inga plantor setts här sedan 2014.

Tabell 1. Kornö kalv. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antal blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2021-07-25	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	43	17	3	Saknas	Uppföljning
2010	18				Floraväkteri
2013	3	27	3	Saknas	Uppföljning
2014	1				Artportalen
2015	0				Artportalen
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Tjurpannan, SV om Gråftöberget

Lokal-ID: SE052018

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6520163–1231886

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Svag

Populationsutveckling: Minskande

På denna lokal har det under de senaste 13 åren funnits ett fåtal plantor av ostronört. Antalet har varierat mellan 0–6. Småplantor av ostronört är på denna lokal mycket svårinventerade bland stenblocken, då det här också finns gott om småplantor av strandvial. Detta kan ligga bakom att arten inte hittades vid uppföljningen 2013, medan floraväkteriet samma år noterade 4 plantor. Klart är dock att här har skett en minskning sedan uppföljningen 2017, då det i år endast noterades 2 små groddplantor av ostronört växande tätt intill varandra.

Tabell 2. Tjurpannan, SV om Gråftöberget. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2008 och 2021.

2021-07-06	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2008	4				Floraväkteri
2009	0				Floraväkteri
2010	0				Floraväkteri
2012	4				Floraväkteri
2013	4				Floraväkteri
2013	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2014	3				Artportalen
2015	5				Floraväkteri
2016	5				Floraväkteri
2017	6	9	3	Saknas	Uppföljning
2018	3				Artportalen
2019	1				Artportalen
2020	1				Floraväkteri
2021	2	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	-4	-9	-3	Ingen	

Figur 1. Plantorna SV om Gråftöberget vid Tjurpannan är små och svåra att upptäcka bland stenblock och övrig vegetation.

Lokalnamn: Tjurpannan, Tjurvikbukten

Lokal-ID: SE052018

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6520772–1231889

Kommun: Tanum

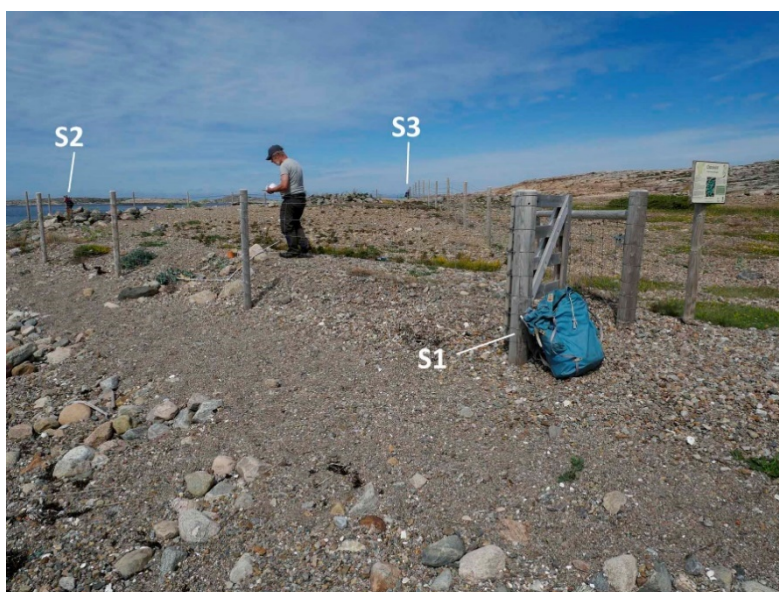
Tillstånd/status: Svag

Populationsutveckling: Minskande

På lokalen har utplantering skett. De kvarstående spontana plantorna växer i en inhägnad tillsammans med vid inventeringstillfället 14 utplanterade. Inhägnaden hindrar betesdjur att komma åt plantorna. Tillståndet på lokalen är svag med endast två kvarstående spontana plantor. Dessa ser dock ut att vara i god kondition och antalet stänglar har ökat sedan 2017.

Tabell 3. Tjurpannan, Tjurvikbukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-06	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	1	2	1	Ja	Uppföljning
2010	1				Floraväkteri
2011	1				Floraväkteri
2012	1				Floraväkteri
2013	8	1	1	Ja	Uppföljning
2014	4				Floraväkteri
2015	4				Floraväkteri
2016	3				Floraväkteri
2017	4	98	4	Ja	Uppföljning
2021	2	111	2	Saknas	Uppföljning
Förändring	-2	13	-2	Plantorna inhägnade	

Figur 2. Plantorna vid Tjurvikbukten är idag rejält inhägnade.

Lokalnamm: Långeskär, 350 m NNV om sydligaste udden

Lokal-ID: 14-35-04

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6507301–1230813

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

På denna tidigare rika lokal kunde inte en enda planta återfinnas 2021. Orsaken till försvinnandet är svårbedömd, men av tillgängliga data har en succesiv minskning skett sedan 2013. En tänkbar orsak till försvinnandet kan vara att den varma och torra sommaren 2018 definitivt knäckte beståndet här.

Tabell 4. Långeskär, 350 m NNV om sydligaste udden. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-08	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	22	104	13	Saknas	Uppföljning
2010	19				Floraväkteri
2013	45	191	20	Saknas	Uppföljning
2015	15				Floraväkteri
2017	25	39	6	Saknas	Uppföljning
2018	8				Artportalen
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	-25	-39	-6	Ingen	

Lokalnamn: Vrakholmen, västsidan

Lokal-ID: 14-35-03

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6505149–1232322

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Svag

Populationsutveckling: Minskande

Lokalen har på de senaste 12 åren innehållit 2–4 plantor och sedan 2015 har 2 plantor funnits här. Jämfört med uppföljningen 2017 har antalet stänglar minskat på dessa två plantor, som dock ser ut att vara i god kondition. Eftersom lokalen är mycket svag kan tillfälligheter lätt leda till att ostronörten dör ut här.

Tabell 5. Vrakholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-08	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	3	40	3	Saknas	Uppföljning
2010	3				Floraväkteri
2013	4	46	3	Saknas	Uppföljning
2015	2				Floraväkteri
2017	2	36	2	Saknas	Uppföljning
2021	2	27	2	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	-9	0	Ingen	

Figur 3. De två plantorna på Vrakholmen växer nära det grå stenblocket i nedre delen av bilden.

Lokalnamn: Grötet, nordsidan bukten

Lokal-ID: 14-35-09

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6522610–1232130

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Arten har inte setts här sedan 2013. En bidragande orsak till försvinnandet kan möjligen vara att får från en närliggande betesfälla tidigare frekvent tog sig in till lokalen och betade av de fåtal plantor som växte här (muntlig uppgift från Kjell Emanuelsson).

Tabell 6. Grötet, nordsidan bukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-06	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	7	3	2	Saknas	Uppföljning
2010	8				Floraväkteri
2011	4				Floraväkteri
2012	0				Floraväkteri
2013	2	0	1	Saknas	Uppföljning
2015	0				Floraväkteri
2016	0				Floraväkteri
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Slängerrumpan, 180 m SO om sydligaste udden

Lokal-ID: 14-35-05

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6508126–1231193

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Den har inte setts på lokalen sedan 2015.

Tabell 7. Slångerumpan, 180 m SO om den sydligaste delen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-08	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	1	31	1	Saknas	Uppföljning
2010	1				Floraväkteri
2013	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2015	2				Floraväkteri
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Långeskär, ostsidan bukten

Lokal-ID: 14-35-07

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6521920–1229810

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Svag

Populationsutveckling: Minskande

Ostronörten hittades inte på lokalen vid uppföljningen 2017. Det är lite märkligt, då den ensamma planta som växer på lokalen setts vid alla andra besök här sedan 2011. Vid besöket 2021 konstaterades att plantan är i god kondition, men hotas att bli överväxt av strandkål. En vegetationsrensning borde göras kring plantan. Eftersom lokalen är mycket svag kan tillfälligheter lätt leda till att ostronörten dör ut här.

Tabell 8. Långeskär, ostsidan bukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-15	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	2	119	2	Saknas	Uppföljning
2010	2				Floraväkteri
2011	1				Floraväkteri
2012	1				Floraväkteri
2013	1	25	1	Saknas	Uppföljning
2015	1				Floraväkteri
2016	1				Floraväkteri
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2019	1				Artportalen
2020	1				Floraväkteri
2021	1	6	1	Saknas	Uppföljning
Förändring	1	6	1		

Lokalnamn: Långeskär, västsidan bukten

Lokal-ID: 14-35-08

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6521950–1229480

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Ingen planta har setts på lokalen sedan 2014.

Tabell 9. Långeskär, västsidan bukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-15	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	38	638	36	Saknas	Uppföljning
2010	29				Floraväkteri
2011	19				Floraväkteri
2012	18				Floraväkteri
2013	34	359	28	Saknas	Uppföljning
2014	19				Floraväkteri
2015	0				Floraväkteri
2016	0				Floraväkteri
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Kalvö, V

Lokal-ID: SE520170

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6520584–276370

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Mycket god

Populationsutveckling: Minskande

Lokalen upptäcktes 2016. Sedan dess har antalet plantor minskat med 33%. Fortfarande 2021 är det den i särklass individrikaste spontana lokalen i länet, men flertalet kvarvarande plantor är i sämre kondition än för 5 år sedan med en del torra stänglar. Plantorna växer i tre grupper, där de inom varje grupp står mycket tätt intill varandra. Vid årets inventering upptäcktes att åtminstone sex av plantorna hade mer eller mindre allvarliga betesskador, troligen av får. Detta tillsammans med plantornas sämre vitalitet är orsaken till det relativt låga antalet stänglar jämfört med 2017. Vi kontaktade akut Västkuststiftelsens förvaltare för reservatet, som lovade att nätburar skyndsamt skulle sättas över plantorna.

Tabell 10. Kalvö, V. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2016 och 2021.

2021-07-15	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2016	33				Floraväkteri
2017	31	139	19	Saknas	Uppföljning
2021	22	49	9	Ja	Uppföljning
Förändring	-9	-90	-10	Ja	

Figur 4. Plantorna på Kalvö är relativt väl samlade nära gammal drivved som har hamnat högt upp på stranden vid röda markeringen.

Lokalnamn: Kockholmen, Täsen

Lokal-ID: SE20170

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6532170–1231070

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: God

Populationsutveckling: Ökande

Endast ett fåtal vuxna plantor finns kvar på lokalen och trenden är minskande vad gäller antalet blommande plantor och stänglar. Får betar i området, men samtliga påträffade plantor skyddades av nätburar och inga plantor uppvisade betesskador. Orsaken till individökningen är att det i en av burarna, förutom en vuxen planta, växer sex mycket små groddplantor. Här fanns också resterna av två intorkade döda plantor.

Tabell 11. Kockholmen, Täsén. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-06	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	16	73	13	Ja	Uppföljning
2010	15				Floraväkteri
2011	11				Floraväkteri
2012	7				Floraväkteri
2013	14	69	12	Ja	Uppföljning
2014	9				Floraväkteri
2015	4				Floraväkteri
2017	5	43	4	Ja	Uppföljning
2021	10	12	2	Ja	Uppföljning
Förändring	5	-31	-2		

Figur 5. Alla plantorna vid Kockholmen Täsén är väl skyddade av burar som förhindrar får-bete.

Lokalnamn: Kockholmen, Yttre Edet

Lokal-ID: -

Lokalens mittkoordinat (SWEREF 99TM): 6408365–277634

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Lokalen utgörs av en relativt stor blockstrand. Vi letade igenom denna, men kunde inte återfinna någon ostronörtsplanta. Vi bedömer att fyndet från 2014–2016 var en tillfällig förekomst, och att plantan nu är borta.

Tabell 12. Kockholmen, Yttre Edet. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2014 och 2021.

2021-07-06	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2014	1				Floraväkteri
2015	1				Floraväkteri
2016	1				Artportalen
2021	0	0	0		Uppföljning

Lokalnamn: Burholmen SO om Sniken

Lokal-ID: SE0520170

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6535745–1222223

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Den sista plantan på lokalen var försvunnen 2020. Vid vårt besök 2021 sågs tre nätburar, men ingen av dessa innehöll någon ostronört. Inte heller utanför burarna växte någon planta. Burarna var istället fyllda av en tät vegetation av fr.a. strandvial. En bidragande orsak till ostronörtens försvinnande på denna lokal torde vara att den blivit utkonkurrerad av denna vegetation.

Tabell 13. Burholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-15	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	22	52	6	Ja	Uppföljning
2013	17	296	11	Ja	Uppföljning
2017	1	25	1	Ja	Uppföljning
2018	2				Artportalen
2019	1				Artportalen
2020	0				Artportalen
2021	0	0	0	Ja	Uppföljning
Förändring	-1	-25	-1	Ingen	

Lokalnamn: Lökholmen

Lokal-ID: 14-86-14

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6539225–1229374

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Arten har inte setts här sedan 2013.

Tabell 14. Lökholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	1	3	1	Saknas	Uppföljning
2013	1	5	1	Saknas	Uppföljning
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Vanarna

Lokal-ID: 14-86-13

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6536470–1231750

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ingen ostronörtsplanta hittades på lokalen vid besöket 2021. Vi bedömer den som försvunnen från lokalen. Plantorna var vid uppföljningen 2017 få och i dålig kondition, efter att vid tidigare uppföljningar varit mycket storvuxna och vitala. En orsak till försvinnandet kan också vara att delar av det strandparti, där plantorna växt ser helt annorlunda ut än vid de tidigare uppföljningarna. Häftiga stormar har täckt tidigare växtplatser med stora högar av grus och sten.

Tabell 15. Vanarna. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	7	208	7	Saknas	Uppföljning
2013	6	116	6	Saknas	Uppföljning
2017	2	4	1	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	-2	-4	-1	Ingen	Uppföljning

Lokalnamn: Ramsö

Lokal-ID: 14-86-11

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6532630–1226100

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Den enda plantan på lokalen sågs senast 2013.

Tabell 16. Ramsö. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-15	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	1	39	1	Saknas	Uppföljning
2013	1	30	1	Saknas	Uppföljning
<i>2016</i>	<i>0</i>				<i>Artportalen</i>
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Saltö, O Sandhaken

Lokal-ID: -

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6538020–1229832

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Endast 2014 sågs en planta här. Vi bedömer att fyndet från 2014 var en tillfällig förekomst.

Tabell 17. Saltö. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
<i>2014</i>	<i>1</i>				<i>Floraväkteri</i>
<i>2015</i>	<i>0</i>				<i>Floraväkteri</i>
2017	0	0	0	Saknas	Uppföljning
2021	0	0	0	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	0	0	Ingen	

Lokalnamn: Rörö, 200 m SO om Röe hall

Lokal-ID: SE0520036

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6412990–1250060

Kommun: Öckerö

Tillstånd/status: Svag

Populationsutveckling: Minskande

På lokalen har utplantering skett. Den enda kvarstående spontana plantan 2017 finns fortfarande kvar. Den växer tillsammans med 14 utplanterade i en inhägnad, som hindrar betesdjur att komma åt plantorna. De flesta av plantorna, inklusive den spontana, ser dock ut att vara i dålig kondition.

Tabell 18. Rörö. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009 och 2021.

2021-07-27	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete	Källa
2009	10	48	9	Saknas	Uppföljning
2010	10				Floraväkteri
2013	7	6	2	Ja	Uppföljning
2017	1	15	1	Ja	Uppföljning
2018	1				Artportalen
2021	1	9	1	Saknas	Uppföljning
Förändring	0	-6	0	Plantorna inhägnade	

Figur 6. Ett kraftigt hägn skyddar ostronörtplantorna på Rörö.

Sammanfattning av resultat

Utvecklingen mellan 2009 och 2021

Mellan åren 2009 och 2013 minskade ostronörtpopulationen i Västra Götalands län med 31 plantor. Mellan åren 2013 och 2017 var motsvarande siffra 66 plantor och mellan 2017 och 2021 är den 37. 2021 finns endast 40 spontant uppkomna plantor kvar i länet och därmed i hela landet. Under de senaste 12 åren har ostronörtpopulationen minskat med 77 %. Under samma tid har antalet blommande plantor minskat från 98 till 17, en minskning med 83 %. Det sammanlagda antalet blommande stänglar minskade från 1277 till 214, också en minskning med 83 %. Andelen blommande plantor var 2009 56 %, 2013 63 %, 2017 49 % och 2021 43 %.

Tabell 19. Utvecklingen av ostronörtpopulationen för samtliga 18 lokaler under åren 2009, 2013, 2017 och 2021. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antal blommande plantor samt antal betade lokaler.

Kolumn1	Plantor	Stänglar	Blommande	Betade lokaler
2009	174	1277	98 (56%)	3
2013	143	1171	90 (63%)	4
2017	77	408	38 (49%)	4
2021	40	214	17 (43%)	3

Tillstånd/Statusbedömning

Endast en av de sju kvarvarande lokalerna med ostronört, Kalvö, har en mycket god status/tillstånd med fler än 21 individer. En lokal, Kockholmen, Täsén, har med tvekan god status, medan ingen lokal har medelgod status. På fem lokaler är statusen svag och på hela 11 av de 18 lokaler där ostronört påträffats någon gång sedan 2009 har arten försvunnit.

Oroväckande är att på den fortfarande individrika lokalen på Kalvö finns, förutom betesskador, en del torra stänglar på vissa plantor. Även på Rörö tycks både den spontant uppkomna och de planterade plantorna allmänt vara i dålig kondition med mer eller mindre torra stänglar och blad.

Tabell 20. Sammanställning över tillstånd/status för ostronört på lokalerna år 2009, 2013, 2017 och 2021. Svag 0–5 plantor, medelgod 6–9 plantor, god 10–20 plantor, mycket god 21 eller fler plantor.

Tillstånd/status	2009	2013	2017	2021
Utdöd	0	1	8	11
Svag	6	6	5	5
Medelgod	2	3	2	0
God	2	2	0	1
Mycket god	4	2	2	1
Totalantal lokaler	14	14	17	18

Diskussion

Hot och orsaker till minskning och försvinnande

Bete, skydd och konkurrerande växtlighet

Av de kvarvarande lokalerna 2021 sker färbete i eller kring fyra lokaler: Rörö, Tjurpannan Tjurviksbukten, Kockholmen Tåsen och Kalvö. På Rörö och Tjurpannan skyddas plantorna från bete av inhägnader och på Kockholmen av nätburar. På Kalvö hade fåren vid inventeringstillfället letat sig ut i den vidsträckta klapperstensmarken och orsakat mer eller mindre allvarliga betesskador på åtminstone sex plantor. Förhoppningsvis kom senare burar på plats så att plantorna skyddades från ytterligare avbetning. Som påpekats vid tidigare uppföljningar är det dock viktigt att nätburarna varje år rensas från konkurrerande vegetation, fr.a. strandvial och strandkål, som annars kan konkurrera bort ostronörten.

På en lokal, Långeskär, ostsidan av bukten, hotas den enda kvarvarande och i övrigt till synes välmående plantan att trängas bort av strandkål. Här bör en rensningsinsats komma till stånd. I ingen av de övriga kvarvarande lokalerna tycks konkurrerande vegetation utgöra något akut hot mot ostronörtsplantorna.

På Burholmen har den enda kvarvarande plantan 2017 troligen försvunnit på grund av att den konkurrerats bort av strandvial, då buren den växt i var helt igenväxt av denna art vid kontrollen 2021.

Figur 6. Foto från lokalen på Kalvö 2021-07-15. De röda pilarna visar på ställen där stänglar blivit avbetade. På stenen till höger ligger lösa bitar från avbetade plantor.

Tabell 21. Jämförelse av totalt antal plantor lokal för lokal mellan åren 2009, 2013, 2017 och 2021.

Lokal	2009	2013	2017	2021
Rörö, 200 m SO om Röe hall	10	7	1	1
Kornö kalv	43	3	0	0
Vrakholmen, västsidan	3	4	2	2
Långeskär, 350 m NNV om s udden	22	45	25	0
Långeskär, ostsidan av bukten	2	1	0	1
Långeskär, västsidan av bukten	38	34	0	0
Slängerumpan	1	0	0	0
Grötet, nordsidan bukten	7	2	0	0
Tjurpannan SV om Gråftöberget		0	6	2
Tjurpannan, Tjurviksbukten	1	8	4	2
Ramsö, udde i sydväst	1	1	0	0
Burholmen SO om Sniken	22	17	1	0
Lökholmen	1	1	0	0
Vanarna, NV stranden av Vanarna	7	6	2	0
Kockholmen, Täsen	16	14	5	10
Kockholmen, V Yttre Edet				0
Kalvö, V			31	22
Saltö, O Sandhaken			0	0
Totalt antal plantor	174	143	77	40

Påverkan från friluftsliv och turism

Inte på någon av de kvarvarande spontana lokalerna syns några skador på ostronörtsplantor som kan härledas till friluftsliv eller andra mänskliga aktiviteter.

Slumpfaktorer

Beståndet vid Vanarna har dött ut mellan 2017 och 2021. En av orsakerna till detta är helt klart att delar av lokalen täckts av ett tjockt gruslager förmodligen till följd av en västlig storm. Tyvärr finns det väldigt få uppgifter från Floraväxteriet eller andra uppgifter i Artportalen från åren 2019 och 2020, men vi misstänker att många plantor av ostronört, som ju har sina rikaste förekomster kring Nordatlanten, knäckts av de varma och torra perioder som inträffat de senaste somrarna, i synnerhet sommaren 2018. Det kan vara en förklaring till att den 2017 fortfarande individrika lokalen på Långeskär 350 m NNV om SV-udden, tycks vara utgången 2021. En stor del av populationen där bestod 2017 av groddplantor, och dessa är rimligen extra känsliga för uttorkning. Det kan också vara orsaken till den stora minskningen på Kornö kalv mellan 2009 och 2013, där nästan alla plantor 2009 var groddplantor.

Gåsbete

Lokalen Långeskär västsidan av bukten var 2009 och 2013 individrik med stora kraftiga ostronörtsplantor. 2017 fanns ingen planta kvar. Vid alla dessa tre uppföljningar noterades att strandvegetationen kring plantorna var kraftigt nedbetad av

gäss, men att inga betesspår (2009 och 2013) kunde ses på ostronörtsplantorna (figur 8).

En möjlig, men kanske hypotetisk orsak till försvinnandet här kan vara att vitkindad gås ökat mycket starkt vid kusten under det senaste decenniet. Kan det vara så att denna art betar ostronört, medan grå- och kanadagås inte gör det?

Figur 7. Gåsspillning intill ostronörtsplantor på Långeskär, västsidan bukten 2009. Några skador på plantorna orsakade av gåsbete kunde då inte upptäckas.

Slutord

2021 återstår endast en spillra av den ostronörtspopulation som ännu i början av seklet fanns vid Västkusten. Sedan 2013 har i stort sett en halvering av beståndet skett varje fyraårsperiod. 2021 återstår i landet endast 40 spontant uppkomna plantor, även inräknat groddplantor, av denna i huvudsak arktiska havsstrandväxt. Situationen för det svenska beståndet av arten är med andra ord synnerligen prekär, och vilt växande ostronört kommer med stor sannolikhet att vara borta inom ett fåtal år. Även om bete på vissa lokaler kan vara en orsak till nedgången, är det säkerligen klimatrelaterade orsaker som är den viktigaste faktorn. Med ett varmare klimat följer ju bland annat allt oftare varma somrar med långa torrperioder, milda vintrar och mer frekvent uppträdande stormar som eroderar och möblerar om på utsatta stränder. Allt detta mycket negativt för en arktisk växt som dessutom är beroende av en kall period för att fröna ska kunna gro.

Den utsättning av uppodlade plantor som skett på ett par lokaler för att om möjligt rädda kvar ostronörten som medlem i den svenska floran är naturligtvis lovvärd, men frågan är om det är meningsfullt?

Kommentarer till metodiken

Fasta objekten

Minst en bild på de fasta objekten bör tas med vy över området.

Positionering av plantorna

Inmätning av plantor bör endast ske utifrån fasta objekt eftersom plantor försvinner och det blir därför svårt att veta exakt vilka plantor som åsyftas. På de lokaler då ostronörten växer i matta är det i stort sett omöjligt att återfinna de olika individerna. Kanske bör positioneringen bara ses som en hjälp att återfinna de plantor som fanns vid tidigare inventeringar.

Dessa kommentarer har också framförts i rapporterna från tidigare uppföljningar, och vi håller med om dessa synpunkter.

Referenser

Lindholm, M., Appelqvist, T. & Bengtsson, O. 2009. Åtgärdsprogram för ostronört 2009–2013. Naturvårdverket. Rapport 5971

Lindholm, M. 2012. Manual för uppföljning av ostronört. Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Rapport 2012:45

Mossberg B., Stenberg L. 2018. Nordens Flora. Bonnier Fakta.

Uppföljning av ostronört 2009. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Uppföljning av ostronört 2013. Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Rapport 2013:98

Uppföljning av ostronört 2017. Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Rapport 2018:24

artfakta.se

www.artportalen.se

Bilaga 1. Fältblankett för uppföljning

Vegetation		Kartskiss					
Planta (nr)	Art	0-50 cm	50-200 cm	Objekt 1	Objekt 2	Riktning	Avstånd
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	Antal: ..... (el täckning ..... dm ²)	.....	.....	.....	.....

Förklaring: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

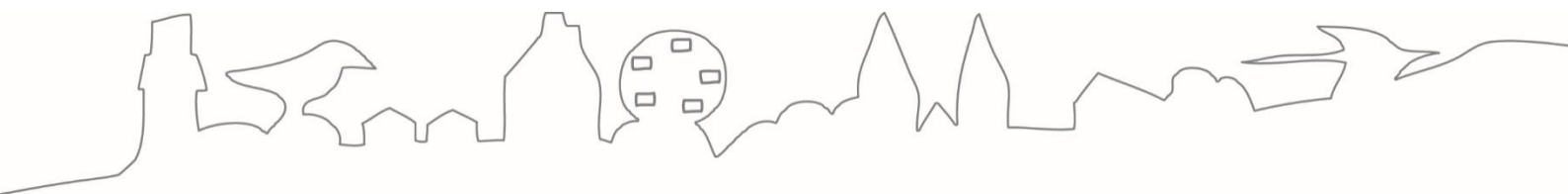
Bild: Nr i kameran: ..... Löpm på lokal: ..... Riktning: .....

Bilaga 1 Fältblankett för uppföljning av ostronört

Lokalnamn: ..... Blad ..... av .....
 Lokal-ID: ..... Delomr-ID: .....
 Län: ..... Kommun: .....
 Mittkoordinat: ..... Noggrannhet: .....
 Inventerare: ..... Datum: .....

Planta (nr)	Stänglar >10 cm	Blommande	Kornstorlek (i %)	Drifmaterial	Bete/betetryck	Exponering	Strauml. vädersträck	Övrigt
.....	.....	☐ Ja ☐ Nej	..... % < 1 cm ..... % 1-10 cm ..... % 10-50 cm ..... % >50 cm ..... % Skalfjord	..... % Växter ..... % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lägr/måttigt ..... (djur) ..... (djur) ..... (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat	.....	....
.....	.....	☐ Ja ☐ Nej	..... % < 1 cm ..... % 1-10 cm ..... % 10-50 cm ..... % >50 cm ..... % Skalfjord	..... % Växter ..... % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lägr/måttigt ..... (djur) ..... (djur) ..... (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat	.....	....
.....	.....	☐ Ja ☐ Nej	..... % < 1 cm ..... % 1-10 cm ..... % 10-50 cm ..... % >50 cm ..... % Skalfjord	..... % Växter ..... % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lägr/måttigt ..... (djur) ..... (djur) ..... (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat	.....	....
.....	.....	☐ Ja ☐ Nej	..... % < 1 cm ..... % 1-10 cm ..... % 10-50 cm ..... % >50 cm ..... % Skalfjord	..... % Växter ..... % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lägr/måttigt ..... (djur) ..... (djur) ..... (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat	.....	....

Länsstyrelsen
Västra Götaland